

LUKIJALLE

Tämän kirjan tarkoitus on nostaa esiin upean suomalaisen kasvatustieteen keskeisimmät ideat sadan kasvatusta kuvaavan käsitteen avulla. Teos on vuonna 2008 ilmestynyt ”Sata sanaa opetuksesta” -kirjan sisarteos.

Tehtävä ei ole helppo. Suomalaisen kasvatustieteen ja kasvatustieteen käsitteet eivät ole vakiintuneita vaan häilyviä. Kuitenkin pinnan ristiriitaisuuksien takaa paljastuu kiehtova kuva kasvatustieteestä. Siinä kasvattamista pidetään yleisenä sivistystoimintana, jolla on kohottava vaikutus niin yksilölle kuin yhteiskunnallekin. Tämä ajatteluperinne on liian arvokas unohdettavaksi.

Suomalainen kasvatustieteen oppi liittyy monin sitein nimenomaan saksalaiseen hermeneuttiseen tutkimustieteeseen. Anglosaksisessa maailmassa ei ole herännyt samanlaista kiinnostusta normatiiviseen, ohjeita antavaan kasvatustutkimukseen. Meillä kasvatusta koskevan ajattelun keskeinen tehtävä on ollut osoittaa kasvatukselle oikea päämäärä ja etsiä keinoja, joilla kasvatettavaa ja kasvavaa siihen suuntaan parhaiten tuettaisiin. Lopullisia totuuksia ei ole löytynyt – eikä niitä ole ehkä haluttu etsiäkään, mutta kasvatustieteen käsitteet tarjoavat kielen, jolla tuosta tärkeästä ilmiöstä voidaan puhua hedelmällisesti ja myös kriittisesti.

Kirjan sata sanaa on valittu siitä kielestä, jota Suomessa on käytetty kasvatuksesta puhuttaessa, aluksi kasvatustieteen ja opetusopin ja myöhemmin kasvatustieteessä. Jo käsitteiden valinta oli vaikeaa. Vaikeaa oli myös kuvata käsitteitä niin että tekee oikeutta niiden monikerroksisuudelle. Yli 30 vuoden kokemus opettajana ja rehtorina toki auttoi lähestymään sanoja ammattimiehen näkökulmasta. Kuitenkin oli myös pystyttävä ymmärtämään niiden tiedetaustaa. Tämä oli mahdollista vain siksi, että sain käydä kahden vuoden ajan palkitsevaa keskustelua emeritusprofessori Pertti Kansasen kanssa. Viikoittaisissa keskusteluissa käytäntö ja teoria saivat kohdata, joskus törmätäkin, mutta aina rakentavasti. Tästä sparrauksesta nöyrä kiitos opettajalleni.

Sata sanaa kasvatuksesta on praktinen asiasanakirja, joka on kirjoitettu kaikille kasvattajille ja kasvaville. Tavoitteena on antaa käsitteellisiä avaimia yhteiseen keskusteluun. Kasvatustieteen käsitteemaailman äärelle pysähtyminen on meillemme kaikille hyödyksi. Kunkin käsitteen yhteyteen on lisäksi koottu lukuvinkkejä ja pohdintakysymyksiä.

Valituista sanoista avautuu kustakin näkymä suomalaisen kasvatustieteen maailmaan. Kirjaa ei tarvitse lukea kerralla eikä alusta loppuun. Toivon, että tämä teos voisi edes pieneltä osin nostattaa ylöspäin edellisten sukupolvien

kasvattajien ajattelutyöstä ja estää sen painumista unholaan. Olisi upeaa, jos kirja pystyisi vahvistamaan lukijoissa mielenkiintoa kansallisen kasvatuserintämme sanastoon ja innostaisi jokaista pohtimaan, mitä kasvatusta on ja mitä sen tulisi olla.

Espoossa juhannuksena 2010

Martti Hellström